

MESAČNÍK MICHALOVSKO-KOŠICKEJ PRAVOSLÁVNEJ EPARCHIE

PRAMENŇ

Ročník XI

Júl - August 2013

Cena 0,40 €

ZOSNUŤIE ALEBO NANEBOVZATIE

V našej pravoslávnej tradícii sme zvyčajne veľmi opatrní v rozlišovaní medzi ‚Zosnutím‘ Matky Božej a Jej ‚Nanebovzatím‘. Cítíme, že ten prvý pojem je správny, pravoslávny, zatiaľ čo druhý nám pripadá ako rýdzdo západné označenie, odvodené od rímsko-katolíckeho ‚nepochopenia‘ významu tohto sviatku, ktorý sa všeobecne slávi 15. augusta. Je pravda, že niektoré veľmi originálne, ale zavádzajúce, interpretácie smrti Panny Márie a Jej oslávenie možno nájsť, tak v katolíckych duchovných spisoch, ako aj v súčasných západných vyobrazeniach: tendencie, napríklad vyvyšovať Pannu Máriu na úroveň ‚božstva‘, ktoré účinne vymazuje zásadný a absolútny rozdiel medzi ľudským a božským životom. Pravoslávni teológovia budú trvať na tom, že ‚zbožštenie‘ (theosis) známe u Matky Božej v žiadnom prípade nezahŕňa ontologickú premenu Jej bytia z ľudského, stvoreného do božskosti. Ona bola a vždy zostane ľudskou bytosťou: najvznešenejšou zo všetkých tých, ktorí nesú Boží obraz, a napriek tomu vždy človekom, ktorého sláva sa objavuje v Jej pokore, Jej prostej túžbe ‚nech sa stane‘ podľa Božej vôle.

Tradičné pravoslávne ikony Jej ‚Uspenija‘ sa teda sústreďujú predovšetkým na Jej smrť a pohreb. Učeníci, ‚zhromaždení zo všetkých končín zeme,‘ Ju obklopujú v postoji smútku a náreku. Za marami, na ktorých je položená,

stojí Jej oslávený Syn, držiaci v náručí dieťa, oblečené do bieleho rúcha - obraz duše Jeho Matky. Na každom pravoslávnom ikonastase sa nájde posvätný obraz Matky Božej, držiacej v náručí Svoje novonarodené Dieťa, Boha-človeka, Ktorý ‚sa stal telom‘, aby bolo možné zachrániť a posvätiť padlý, hriešny, skazený svet. Tu, na ikone Uspenija, Syn víta a ponúka tomuto svetu Svoju Presvätú Matku, ako Ho dala ona v čase Jeho narodenia. V momente Jej zosnutia prijíma Jej dušu, Jej život, aby Ju oslávila v Sebe a so Sebou, k sláve, kráse a radosti večného života.

Avšak na mnohých pravoslávnych ikonách je tento prvotný obraz dopĺňaný ďalším javom: zobrazenie Matky Božej vystupujúcej do neba, sprevádzanej rádmi anjelov. Tento dvojaký motív nájdeme najmä na post-byzantských ikonách, ako je Koimesis (Zosnutie) v monastieri Koutloumousiou na Hore Athos, pochádzajúcej z r. 1657. (Vladimir Losský uvádza ďalšie takéto príklady vo svojom komentári na Uspenije, v diele The Meaning of Icons (Význam ikon), Boston, 1969, s. 215). Máme sa teda uspokojiť so záverom, že tento dvojité spôsob vyobrazenia, zachytávajúceho ako Zosnutie, tak Nanebovzatie Matky Božej, je jednoducho výsledok západného vplyvu?

V skutočnosti, nech už ho označíme ‚Nanebovzatie Panny Márie‘ alebo ‚Vystúpenie na nebo‘ Bohorodičky,

tento obraz dopĺňa danú udalosť spôsobom, ktorý je v dokonalom súlade s pravoslávnu teológiu. Rovnako ako Christos zomrel a ležal v hrobe, aby bol vzkriesený a vyvýšený do neba, tak aj Jeho Matka ‚zosnula‘, aby bola oslávená Svojím Synom a Ním vznesená do neba. Christos Svojím Vzkriesením a Nanebovstúpením poskytuje možnosť, aby aj ‚Matka Života‘, spolu so všetkými, ktorí veria v Neho, mohli byť pozdvihnutí zo smrti a vyvýšení k večnému životu.

Ak chápeme ‚Nanebovzatie‘ Matky Božej vo svetle Nanebovstúpenia Svojho Božieho Syna, potom môžeme oceniť dvojité znázornenie Zosnutia a Nanebovstúpenia, ktoré môžeme nájsť na mnohých našich pravoslávnych ikonách. Svätá Matka Božia, Bohorodička alebo, Tá, ktorá nosí Boha, je prvým plodom eschatologického napĺňania, ktoré privedie tvorivé a vykupujúce Božie dielo k završeniu. Ona je nádoba, v ktorej druhá osoba Najsvätejšej Trojice ‚stala sa telom‘, s cieľom priniesť spásu ľudskému rodu. Jej lono, pristrannejšie než nebo, obsiahlo Neobsažiteľné. Vzal od Nej Svoju ľudskú podstatu a ona ho sprevádzala s láskou a modlitbou po celú dobu Jeho pozemskej služby, a to až

k drevu kríža. Zdieľala Jeho utrpenie až do konca, nesúc Jeho ukrižovanie a smrť v hĺbke Svojej duše. Preto je dokonalým obrazom Cirkvi, večného spoločenstva všetkých, ktorí žijú a umierajú v Christovi.

Oni, rovnako ako Ona, budú pozdvihnutí v Ňom a oslávení rovnakou slávou, ktorou podvihol a premenil ich padlú ľudskú prirodzenosť. Ona je preto predchodcom ich spásy, prorocký obraz osláveného života, ktorý čaká všetkých, ktorí nesú Christa vo vnútorných hĺbinách svojho bytia, podobne ako Ona porodila Jeho z hĺbin Jej lona.

Avšak Presvätá Bohorodička je viac než iba toto. Ona nie je len príkladom spoločného osudu kresťanov. Ona ich tiež sprevádza na každom kroku ich životnej cesty, ponúka im - ponúka nám - Jej neustále

modlitby a lásku. V Jej Zosnutí a Jej Nanebovzátí, ‚neopustila tento svet‘, ale zostáva - ako liturgické piesne Jej sviatku vyjadrujú - Matkou Života, ktorá je ‚neustála v modlitbe‘ a ‚Našou pevnou nádejou‘, ktorá Svojimi modlitbami ‚vyslobodí naše duše zo smrti!‘

Podľa <http://oca.org/reflections/fr.-john-breck/dormition-or-assumption> preložil a spracoval jerej Marek Gubik

ZÁZRAČNÁ IKONA KLOKOČOVskej PRESVÄTEJ BOHORODIČKY

Z histórie Klokočovskej ikony Matky Božej, ktorej kópia je uložená v pravoslávnom chráme v Nižnej Rybnici

V knihe János Balogh, Munkács – vár története, (Munkács 1890) sa píše, že ikona bola prevezená do Prešova a tam uložená. Ikona bola z Klokočova odvezená právom silnejšieho. Kedy bola odvezená, v ktorom roku, to sa nevie. Žofia Bathoryová ju musela zobrať skôr, keďže zomrela v r. 1680. Mária Terézia po mnohých žiadostiach Prešovčanov, aby sa ikona vrátila na svoje miesto, dala v r. 1769 zhotoviť ikonopiscovi F. G. Kramárovi z pôvodnej klokočovskej ikony kópiu. Na zadnej strane ikony je latinský nápis, že obraz namaloval Kramár a cisárovná ho namiesto originálu 12. marca 1769 poslala na magistrát do Prešova. Kópiu ikony poslala po michalovskom grófovi Jánovi Sztárayovi a kráľovskom komorníkovi Jánovi Neuholdovi. Vzadu na ikone je takisto zaznamenané, že táto kópia bola v r. 1802 obnovená, či reštaurovaná ikonopiscom Bodom (PAPP Š.: Kalendár Blahovistníka 1971, Trnava). Na prednej strane ikony je po maďarsky napísané: „Obraz Blahoslavenej Panny Márie, ktorý v chráme rusínskej dediny Klokočov v hornom Uhorsku v r. 1670 mnohí veriaci videli slziť a potom plakať slzami tečúcimi po tvári Panny, keď ho niektorí prítomní heretici nožom dopíchali“. Táto ikona Presvätej Bohorodičky Klokočovskej je vernou kópiou originálu. Originálnu ikonu odvtedy nikto nevidel. Tu sa končia stopy. O stratu sa mohli postarať tí, ktorí

zo zákulisia viedli k tomu, aby sa všetko ututlalo a nebolo žiadnych dôkazov.

Prvá kópia klokočovskej ikony dlhé roky visela na magistráte v Prešove a nikto sa o ňu nezaujímal. Až o 140 rokov, teda v r. 1904, bola napísaná z prvej kópie pre potreby užhorodskej katedrály na žiadosť Emanuela Roškoviča, profesora histórie na gymnáziu v Užhorode, nová ikona, ktorej autorom bol profesor prešovského gymnázia Max. Kurz. V tom čase bola napísaná aj ikona do Klokočova.

Na Klokočovskej ikone na zadnej strane je napísané po maďarsky: „Tento duplikát bol zhotovený v r. 1904 z obrazu, ktorý bol potom v r. 1907 uložený v biskupskej kaplnke v Prešove“. Tradovalo sa, že Max. Kurz napísal aj druhú ikonu, ktorá je dnes v Klokočove. Peter Žeňuch na základe farskej kroniky v Klokočove tvrdí, že túto ikonu napísal Benedek Ratay z Budapešti. Neuvádza však, z ktorej ikony ju písal Ratay - či vo Viedni z originálu, či v Prešove z prvej kópie (ŽEŇUCH P.: Po stopách klokočovskej ikony, 1991). Keby bol tento maliar maľoval pre mecenášov v Prešove, či Sztárayovcov v Michalovciach, tak by to mohlo byť aj pravdou. Nezabúdajme na nápis na ikone, že bola napísaná z ikony, ktorá je v Prešove a to je dosť jasné svedectvo - nápis v maďarskom jazyku: „Ezen képrol laly most az Eperjesi púspóki kápolnában von let e mósolát készitne 1904-ben - Tento duplikát bol zhotovený v r. 1904 z obrazu, ktorý je teraz uložený v biskupskej kaplnke v Prešove“. Je preto pravdepodobnejšie, že vytvoril kópie obrazu podľa prešovskej ikony bolo jednoduchšie prešovskému ikonopiscovi Max. Kurzovi, ako Benedekovi Ratayovi z Budapešti.

V r. 1907 bola ikona (prvá kópia) z magistrátu v Prešove prenesená do kaplnky biskupského úradu. Žofia Bathoryová si klokočovskú ikonu privlastnila, tak, ako neskôr aj jej nevesta Ilona Zrínyi (zomrela v r. 1703, matka Františka II. Rákóczyho). V r. 1711 si ikonu prisvojil cisársky dvor vo Viedni. Tu bola umiestnená v kráľovskej kaplnke, kde veriaci nemali žiaden prístup, ale to nemrzelo nikoho, tak, ako nemrzelo to, že ikona je majetkom klokočovskej cerkvi. Mali si z nej zobrať všetky drahocennosti, diamanty, smaragdy a perly, veď boli ich, ale drevenú pravoslávnu ikonu mali vrátiť do Klokočova, tam, kam patrí. To by bolo od nich čestné a statočné. Inak to nebolo ani na Prešovskom magistráte, kde k nej tiež veriaci nemali prístup. Lepší nebol ani prešovský uniatský biskup Ján Valyi, ktorý v r. 1907 ikonu bez problémov dostal od magistrátu a dal ju umiestniť do svojej kaplnky, kde veriaci znova nemali prístup. Nepatrilo sa ju dať do Klokočova, aby si ju mohli všetci veriaci uctiť, modliť

sa pred ňou a vyprosovať si nebeských milostí? Tak vidíte, tak to na tomto svete býva medzi nami ľuďmi...

Andrej Kavčák, v článku Tradičný odpust v Klokočove, História zázračného obrazu Panny Márie Klokočovskej píše, že z prvej kópie zázračnej ikony boli urobené ďalšie dve, ktoré napísal prof. Emanuel Roškovič z Užhorodu. Jedna kópia sa nachádzala v sakristii katedrálneho chrámu v Užhorode. Aj tu bolo treba dať klokočovskej ikone väčšiu úctu a dať ju do chrámu, aby si ju veriaci mohli uctiť, a nie do sakristie. Druhá kópia, ktorá je vernou kópiou prešovskej, je umiestnená v klokočovskom chráme (Odkaz sv. Cyrila a Metoda, č.8/1957).

V čase zázraku v Klokočove boli dva drevené chrámy: Uspenija Presvätej Bohorodičky a sv. Bazila Veľkého. Pri jednom z nich bol aj monastier, píše I. Timkovič v knihe Letopis Bukovského monastyra. Chrámy boli drevené s dreveným ikonostasom. Lenže vizitácia biskupa Olšavského v r. 1750 uvádza, že chrám sv. Bazila Veľkého bol na filiálke Kaluža. Tieto chrámy neboli ďaleko od seba (asi jeden kilometer), ale vizitácia ho uvádza v Kaluži (chrám sv. Bazila Veľkého). Vizitácia biskupa Olšavského v r. 1750 uvádza, že v Klokočove na ikonostase boli hlavné ikony drevené, len ikony sv. apoštolov boli na platne. Z tejto vizitácie sa zachoval dokument, ktorému je možné veriť, tak ako aj tomu, že tu bol monastier. O tomto máme takisto knižný zápis zo Služebníka, ktorý zaznamenal I. Pankevič: „Vo imja Otca i Syna i Svjataho Ducha, Amiň. Siju knihu rekomuju služebník kupila raba boža Hudak Anna roku Božoho 1730... Kupila jeju na monastyr za zol 9 uhorských a pridaje tuju knihu rekomuju služebník do sela Klokočova do chrámu Uspenija vičnymi časy...“ (PANKEVIČ I.: Pokrajni zapisi na pidkarpatskich cerkovnich knihách. In: Naukovyj Zbornik Tov. Procvita, Užhorod VI. (1929); TIMKOVIČ J.V.: Letopis Bukovského monastyra, Prešov 2004). Nie je to nič divné, že

tu v Klokočove boli dva chrámy, lebo dva boli aj v Jovse, v časti Paseka, v osade prístahovalcov, ktorá zanikla, ale zvon je dodnes v murovanom chráme na zvonici, ktorý tam dnes stojí. Tento druhý chrám bol chrámom domáceho obyvateľstva. Dva chrámy boli aj v Jasenove, jeden chrám bol domáceho obyvateľstva a druhý prístahovalcov, Valachov. Schematizmus Munkacsiensis (Budae 1825) uvádza, že v Jasenove je reč Linqua valachica (s.137). Jeden drevený chrám bol sv. proroka Eliáša a druhý Premenenia Hospoda Isusa Christa.

mitr. prot. ThDr. Štefan HORKAJ

Gr.kat. Chrám Zosnutia Bohorodičky v Klokočove (z roku 1835), kde je uložená jedná z kopii klokočovskej ikony

HLASY OTCOV PŮŠTE I.

Boj so smútkom, sklúčenosťou

Pre svätých Otcov je smútok, alebo tiež starosť nad pomínateľnými vecami, jednou z ôsmich veľkých vášní. Sú dva druhy smútku, ktoré každého človeka obklopujú: smútok svetský a smútok za Bohom. Nikto sa im v tomto živote nevyhne. Buď človek smúti za Bohom, alebo je naplnený starosťami tohto sveta. Žiaľ sveta je ťažký a človek nenájde zaňho náhradu. Smútok a starosť po Bohu prináša so sebou upokojenie a rozveseľuje človeka príslubom večného života. Ak sme podľahli prvému, snažme sa ho obrátiť na druhý, aby sme zahnali žiaľ v srdci.

Len cez smútok za Bohom človek vidí vlastné hriechy, ktoré ho od Boha vzdialili a začne konať pokánie. Porazený je od svojich premožiteľov spútaný okovami, no otrok vášní je zväzovaný smútkom. Ako poučá svätý Ján Lestvičník, blahoslavený je ten, kto každodenne kvôli Bohu s trpezlivosťou prijíma ponížovanie a útrapy. Ten bude oslavovať Boha s mučeníkmi a besedovať s anjelmi. Kto odmieta spravodlivé alebo nespravodlivé obvinenie, ten odmieta vlastnú spásu, ale kto to prijíma so žiaľom aj bez neho, ten získa odpustenie hriechov.

Boh nedopúšťa na trpezlivú dušu, ktorá má v ňom nádej, aby bola pokúšaná do takej miery, že by upadla do zúfalstva. Ani diabol nemá silu pokúšať dušu pokušeniami a smútkom viac, než mu to dovolí samotný Boh. Ak duša statočne a v trpezlivosti prekonáva všetky útrapy a smútok a má nádej vo viere a pomoci od Boha, nikdy nie je opustená. Naopak, čím viac dúfa v Boha, tým skôr ju Boh zbaví každého trápenia. Svätý Efrém Sýrsky prirovnáva takéhoto človeka k hlinenej nádobe a Boha k hrnciarovi. Ak hrnciar vyrobí nádoby a nepoloží ich do pece, aby v plameňoch vytvrdli, znehodnotia sa a nebudú k úžitku. Avšak, aj keď ich dá do pece, ale neustriehne čas a nechá ich v ohni dlhšie, všetko vyjde nazmar, lebo v horúčave nádoby popukajú. Naproti tomu, ak ich nenechá dostatočne dlho, opäť vyjde všetko nazmar, lebo nebudú dostatočne pevné. Ak ľudia v starostlivosti o pomínateľné veci preukazujú toľko vedomostí a starostlivosti, o čo viac Boh sa stará o nesmrteľné duše. Boh na nás dopúšťa len toľko starostí, koľko dokážeme uniesť.

A ďalej svätý Efrém poučuje: „Ak nedokážeš vytrpieť malé, ako chceš zvládnuť veľké? Ak nevieš premôcť malé dieťa, ako premôžeš silného muža? Ak nestrpiš slová, ako strpiš úder? Ak nevydržíš bitku, ako poneseš kríž? Ak nevieš uniesť kríž, ako chceš prijať nebeskú slávu tých, ktorí hovoria: „Pre Teba bývame umŕtvovaní celý deň, pokladajú nás za ovce na zabitie?“ (Ž 43, 23) Podobne o tom píše aj svätý apoštol Pavol, keď povzbudzuje vo viere, láske a trpezlivosti znášať všetky útrapy: Mnohí „vierou podmaňovali kráľovstvá, konali spravodlivosť, dosahovali zaslúbenia, zapchávali tlamy levom, uháňali moc ohňa, unikali ostriu meča, stávali sa z nevládných mocnými, silneli v boji, zaháňali

vojská nepriateľov. Ženy svojich mŕtvych dostávali vzkriesených, iní podstupovali muky a neprijali prepustenie, aby dosiahli lepšie vzkriesenie. Iní okúsili posmech a bičovanie, putá a väzenie. Kameňovali, mučili a rozpilovali ich, umierali mečom, blúdievali v ovčích a kozích kožiach, strádali, trpeli útlakom a ubližovaním. . . Ak teda máme takýto oblak svedkov okolo seba, zložme všetko, čo je na ťarchu, aj hriech, ktorý nás tak ľahko obkľučuje a budme vytrvalí v zápase, ktorý máme pred sebou.“ (Žid 11, 32 – 12, 1)

Svätá Synkletika Alexandrijská, ktorá žila na púšti a stala sa jednou z prvých „púštnych matiek“, ktoré nasledovali mnohé ďalšie sväté ženy, hovorila o trpezlivosti v boji s pokušeniami: „Je veľa diablových trňov. Ak tá v tvojom duchovnom boji neodradí chudobou, zalieča sa bohatstvom. Ak nič nezmožol urážaním a nadávaním, zahrnie ťa poctami a chválami. Ak neuspel počas tvojho zdravia, privolá na teba choroby. Ak ťa nedokázal zvieŕť rozkošou, bude ťa zväzdať cez nedobrovoľné námahy. . . No aj keď diabol na teba privedie ťažkosti a choroby a tvoje telo bude zmietané chorobou a bolesťou, pamätaj, že ako hriešnika ťa čaká večné utrpenie pred súdom: Potom určite nebudeš podceňovať to, čo sa deje v prítomnosti, ale budeš sa radowať, že Boh ťa od budúceho ochránil. Veď, ak si zo železa, ohňom sa zbavuješ hrdzi, a ak si zo zlata, cez oheň sa stávaš hodnotnejším. Lebo postupuješ od malého k väčšiemu. . . Pozri na previnilcov, ktorých vo svete zatvárajú do väzenia proti ich vôli. Aj my by sme sa mali väzniť kvôli vlastným hriechom, aby náš dobrovoľný rozsudok zahnal bližiaci sa trest. Ak sa postíme, nemáme sa vyhovárať na chorobu, pretože aj u toho, kto sa nepostí, sa objavujú choroby. Ak sme začali činiť dobro, nemáme sa nechať odradiť, keď nás pokorí nepriateľ, pretože ten bude porazený našou vytrvalosťou. Náhorníci, ktorí vyplávajú na širé more z bezpečného prístavu, najprv rozťahnu plachty, aby zachytili priaznivý vietor. Keď ich zastihne protivietor, nezničia celú loď, ale zastavia sa na chvíľu, prípadne bojujú s víchricou a potom pokračujú ďalej v plavbe. Ak kresťana zastihne búrka vášní a nepokoja, nemá prepadnúť strachu, ale smelo rozťahnuť kríž namiesto plachty a dokončiť svoju plavbu.“

A čo ešte robiť proti smútku? Tu odpovedá svätý Nil Sinajský taktó: „Vojak nachádza ochranu v štíte, mesto zasa v hradbách, kresťan však najväčšiu ochranu získava v stave bez vášní. Lebo štít môže povoliť silnou strelou a hradby sa zrútiť od množstva jej ničiteľov, ale bezvášnivost' odolá aj smútku.“ Ten, kto miluje svet, často býva zarmútený, kto však prehlíada tento svet a nelipne na veciach v ňom, je vždy veselý. Takýto človek nenachádza starosti, ktoré by ho odpúťovali od Boha. Duchovná radosť nemá vonkajšiu príčinu, pretože svojho vodcu nachádza v starosti po Bohu. Táto túžba, táto starosť, obnovuje dušu slzami, upriamuje ju na starostlivosť o približujúcej sa smrti a súde a postupne učí človeka túžobne ich očakávať. A keď Boh pošle ťažkosti a trápenia, treba za nich ďakovať, lebo cez ne Boh pomáha človeku získať spásu. (pokračovanie)

Použitá literatúra:

Добротолюбие. Том 2. Украинская православная церковь, Полтавская епархия, Спасо-Преображенский Мгарский монастырь. 939с. ISBN 966-302-510-7.

Apothegmata: výroky a příběhy pouštních otců. II. (preklad J. Pavlík). Praha, 2005. 136s. ISBN 80-86882-01-2.

Святитель Иоанн Златоуст. Увещеваю вас возлюбленные (Избранные беседы). Москва 2008. 680с. ISBN 5-87301-177-X.

Pavol KOCHAN

K 1150. VÝROČIU PRÍCHODU SV. CYRILA A METODA NA VEĽKÚ MORAVU

Každý národ má svoje dedičstvo a kultúru, z ktorej čerpá silu, zvlášť, keď na neho doľahnú ťažké chvíle. Naši predkovia a slovanské národnosti žijúce na Slovensku vždy čerpali z kultúrneho cyrilometodského dedičstva. Dnes u nás nikto nepochybuje o veľkom význame vzniku prvého slovanského písma na území Veľkej Moravy v 9. storočí. Zásľuhu na tom majú naši slovanskí prvoučitelia sv. Cyril a Metod, ktorí so svojimi žiakmi preložili bohoslužobné a svetské knihy do staroslovanského jazyka. Zakladali školy a vyučovali v tom jazyku. Vďaka tomu sme si zachovali kultúrne dedičstvo dodnes. To je historicky význam pôsobenia sv. Cyrila a Metoda na území Veľkej Moravy a jeho vplyv na našu kultúru.

Boli tu aj iné myšlienky a podnety, ktoré povznášali našich predkov a Európu, ale cyrilometodské neboli dodnes nikým a ničím prekonané. Preto si ich treba vážiť, čerpať z nich poučenie dnes aj v budúcnosti, ale aj realizovať ich v každodennom živote, tak vo vierouke, dogmatickej teológii i vo východnom obrade.

Rastislav žiadal cisára Michala III. o poslanie schopného biskupa a učiteľov, za cieľom naučiť všetko, čo sa týka pravého náboženstva, ale aj bežného života v jazyku, ktorému by aj prostý a jednoduchý ľud rozumel. V tom čase bol v Carihrade vysokovzdelaný v náboženskom a vedeckom živote patriarcha Fotios, ktorý sa po sv. Cyrilovi a Metodovi najviac zaslúžil o riešenie slovanskej otázky. Mal veľké teoretické znalosti, ale aj politické schopnosti, čo z neho urobilo najslávnejšieho učenca 9. storočia. Byzancia v tom čase pozornosť venovala nielen Arabom, ale aj Slovanom. So sv. Cyrilom a Metodom prišli na Veľkú Moravu aj stavitelia, odborníci z ikonografie a duchovní. Ich najlepší žiaci z nášho prostredia im pomáhali v prekladateľskej práci ako pisári. Spievané bohoslužby v slovanskom jazyku mali svoj veľký ohlas u ľudu na Veľkej Morave. Veľký úspech u ľudu bol trňom v oku ich nepriateľov.

Sv. Cyril a Metod si to uvedomovali, že nestačí priniesť z Carihradu len vieru, Pravoslávie, ktoré si všetci vážime a milujeme, no treba túto vieru aj v praxi žiť. Tí, čo to v praxi nevedia a nevládzu takto žiť, radšej nech sa utiahnu stranou, lebo Pravoslávie musí byť svetlom sveta a soľou zeme. Sv. Cyril a Metod tieto hodnoty vnášali do života. To je tiež cyrilometodské dedičstvo, ktoré oni žili svojím životom a tak máme dnes žiť aj my, nielen o tom hovoriť a písať. Sv. Cyril a Metod, keď sa vracali z Veľkej Moravy domov do Carihradu a pýtali sa ich, ako ich majú odmeniť za ich misiu, neprosili si ani zlato ani striebro, ale vyprosili si za odmenu 900 zajatcov – nemeckých vojakov, ktorých keď dostali, tak ich na Morave prepustili na slobodu. Tak vidíte, toto je život, aj také je

Pravoslávie. Kto chce byť pravoslavným, tak aj takéto skutky sa musí naučiť robiť vo svojom živote.

Dejiny nám tvrdia, že v ťažkých situáciách života veriacich vždy vedeli cyrilometodské myšlienky prebudiť ľudí, ktorí pohli srdcami a hlavami, ale aj rukami a priniesli obrodzenie. Pri pohľade na cyrilometodské dedičstvo je potrebné k nemu pristupovať správne a zodpovedne, aby sme nevyvolávali len spomienky na staré časy. Treba veriacim

prinavrátiť cyrilometodský poklad. Život podľa príkladu sv. Cyrila a Metoda nás môže posunúť dopredu. V pôsobení sv. Cyrila a Metoda a ich myšlienkách je veľa podnetov aj pre súčasný európsky vývoj. Tu sú bohaté skúsenosti preverené vekmi. Ak si myslíme, že nemáme vodcov, máme tu sv. Cyrila a Metoda a preto ich prosíme, aby nám pomohli a vyprosili tých, ktorí budú vedieť kráčať za sv. Rastislavom, za sv. Cyrilom a Metodom. Na Slovensku je 5. júl štátnym sviatkom sv. Cyrila a Metoda. Naša Slovenská ústava sa hlási k cyrilometodskému dedičstvu, ktoré je pravoslávne. Dnes nestačí, že sa hlásime ku konštantínopolskej tradícii a obradu, ale je nutné aj prísne držať sa jej dogmatiky a vieroučenia, východnej pravoslávnej teológie, akú sem doniesli a učili sv. Cyril a Metod a ich žiaci. Nuž a kto toto dnes dodržiava, tak ten sa dnes skutočne hlási ku cyrilometodskej tradícii, obradu a pravoslávne mu vieroučeniu.

Postavenie pravoslávnej cyrilometodskej Cirkvi na Slovensku nebolo ľahké v dejinách, ale ona, opierajúc sa o Evanjelium a školu sv. Cyrila a Metoda, ticho niesla svoj kríž a pripravovala veriacich na druhý príchod Isusa Christa. Aj dnes ukazuje cestu ku spásu. Neustále sa obracia aj k dielu sv. Cyrila a Metoda, ich žiakom a pokračovateľom. Ona aj dnes chce pomáhať dnešnému človeku, trpiacim a vedie svojich veriacich k nebeskému Jeruzalemu.

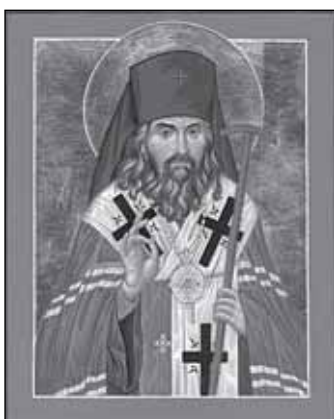
Svojou úctou a vďakou aj my všetci prilejme oleja do lampady vďaka Bohu a Svätej Trojici, aj sv. apoštolom rovným Cyrilovi a Metodovi, aby preukázana milosť Božia, skrze sv. Cyrila a Metoda, nám Slovanom, nevyšla na zmar, aby prinášala ovocie nám, aj našim potomkom. Aby pôsobenie sv. bratov, ktoré bolo medzi Slovanmi živé a oddané, také bolo aj dnes, aby odkaz sv. Cyrila a Metoda obrodne pôsobil na tých, ktorý si ich Bohom požehnanú prácu vážia a učia sa z nej aj dnes. Všetci si želáme, aby výročie 1150. rokov od príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu oslovilo každého v našej vlasti, aby každý našiel ten správny kľúč poznania cyrilometodských dejín, ktoré oslovujú každého aj v dnešnej dobe.

Prot. ThDr. Štefan HORKAJ

Eparchiálne slávnosti v Michalovciach

CIRKEV - TELO CHRISTOVO V UČENÍ SV. JÁNA ŠANGAJSKÉHO – SAN-FRANCISKÉHO
On je hlavou tela Cirkvi... (Kol 1, 18; Ef 1, 23)

Niekoľko krát sa vo Svätom Písme môžeme dočítať, že Cirkev sa nazýva Telom Christovým. Napríklad apoštol Pavol o sebe píše: „Teraz sa radujem v utrpeniach pre vás a na vlastnom tele dopĺňam to, čo chýba Christovmu utrpeniu pre Jeho Telo, ktorým je Cirkev.“ (1 Kol 1, 24) Apoštol, proroci, pastieri a učители Cirkvi hovoria o tom, že dané Christom dielo slúženia je budovanie Tela Christovho. „On ustanovil niektorých za apoštolov, niektorých za prorokov, iných za evanjelistov a iných za pastierov a učiteľov, aby pripravovali svätých na dielo služby, na budovanie Christovho Tela.“ (Ef 4, 11 – 12) Tu si môžeme povšimnúť, že hlavným cieľom pastierov Cirkvi je príprava „svätých“, to znamená

všetkých pokrstených pravoslávnych kresťanov pre večný život v Cirkvi v Kráľovstve nebeskom.

V tomto čase sa na Telo a Krv Christa premieňajú predložený chlieb a víno na svätej liturgii a „verní“ pravoslávni kresťania ich prijímajú. Tak ustanovil samotný Christos, dávajúc svätú Eucharistiu svojim učeníkom na Tajomnej večeri: „Vezmite a jedzte toto je Moje Telo...Pite z neho všetci, toto je moja krv novej zmluvy“. (Mt 26, 26 – 28)

„My veríme, že Sväté Tajiny, chránené podobou chleba a vína, sú skutočné Telo a Krv Christova. Tiež veríme a vyznávame, že Christos, Syn živého Boha,

prišiel na tento svet, aby spasil hriešnikov, stal sa skutočným človekom a jeho Telo, prijaté od panny Márie, bolo skutočným ľudským Telom. Veríme, že Christos bol telom a dušou skutočným človekom vo všetkom okrem hriechu, zostávajúc v tom čase skutočným Bohom. Jeho Božská prirodzenosť sa pri vtelezení nezmenšila, ani nezmenila, ani ľudská prirodzenosť sa nezmenila, ale v plnosti si zachovala všetky svoje ľudské vlastnosti. Nemeniteľne a nezliatne sa naveky zjednotilo v Jednej Tvári Hospodina Isusa Christa Božstvo a človečenstvo.

Syn Boží sa vtelil a prijal ľudskú prirodzenosť, aby ľudí znovu zrodil pre neporušiteľné a nevädnuce dedičstvo Božieho kráľovstva (2 Pt 1, 4), aby človeka, padnúceho do hriechu a smrti, od nich oslobodil a učinil nesmrteľnými. Zjednocujúc sa s Christom, prijímame Božiu blahodať, dajúcu ľudskej prirodzenosti silu, aby zvíťazila nad hriechom a smrťou. Christos ukázal ľuďom cestu, ako zvíťaziť nad hriechom Svojím učením a daruje večný život učiaci ich účastníkmi Jeho večného Kráľovstva Svojím vzkriesením. Aby sme mohli od Neho prijať túto božskú blahodať, musíme byť s Ním v tesnejšom spoločenstve. Priťahujúc ich Sebe Božskou láskou a zjednocujúc so Sebou, Boh spojil tých, ktorí Ho milujú a prichádzajú k Nemu, zjednocujúc ich v jednu Cirkev. Cirkev je jednota v Christovi, tesnejšia jednota s Christom všetkých správne veriacich v Neho a ľúbicich Jeho a ich jednota všetkých cez Christa.

Cirkev pozostáva z nebeskej a pozemskej časti. Syn Boží prišiel na zem a

vtelil sa, aby povýšil človeka na nebo, učinil ho opäť obyvateľom raja, vrátil mu jeho prvopočiatkové postavenie bezhriešnosti, celistvosti a zjednotil ho so Sebou. To sa uskutočňuje pôsobením Božej blahodati, dávajúcou cez Cirkev, ale aj v úsilí samotného človeka. Boh zachraňuje Svoje padlé stvorenie Svojou láskou, ale potrebná je aj láska človeka k Svojmu Stvoriteľovi, bez ktorej je nemožné byť spasený.

Aby bol človek v plnosti posvätený je potrebné, aby sa zjednotil s Telom Christovým a to sa deje v tajomstve svätej eucharistie. Naše prijímanie skutočného Tela a skutočnej Krvi Christovej sa robí časťou veľkého Tela Christovho.

Nevidiac telesným zrakom, Christos sa na zemi prejavuje zjavne cez Svoju Cirkev, ako neviditeľný duch človeka sa prejavuje cez svoje telo. Cirkev je telo Christovo tak, ako jeho časti sú zjednotené s Christom cez Jeho Božské Tajiny, tak takýmto spôsobom Christos pôsobí cez nich vo svete. My prijímame Telo a Krv Christovu, aby sme sami boli členmi Tela Christovho – Cirkvi. Cez prijímanie Tela a Krvi Christa prijímame do seba vzkrieseného Christa, premožiteľa smrti, darujúcemu tomu, kto je s Ním, víťazstvo nad hriechom a smrťou.

„Kto prebýva v blahodati ako člen pozemskej Cirkvi, z pozemskej Cirkvi prechádza do nebeskej, odpadnúc od pozemskej Cirkvi nevojde do nebeskej, lebo pozemská časť Cirkvi je cesta k nebeskej“.

Mgr. Ján PILKO, PhD.

Prof. ThDr. IMRICH BELEJKANIČ, CSC., SPRÁVCA KOŠICKEJ FARNOSTI, SA DOŽÍVA 60 ROKOV

Prof. ThDr. Imrich Belejkanič, CSC. – profesor pre odbor pravoslávna teológia., sa narodil 23. 7. 1953 v Kašove, okr. Trebišov.

V r. 1972 – 1976 absolvoval vysokoškolské štúdium na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove odbor pravoslávna teológia. V r. 1976 – 1980 absolvoval vysokoškolské štúdium v zahraničí na Leningradskej duchovnej akadémii v Leningrade odbor pravoslávna teológia. V r. 1980 mu bol udelený titul kandidát vied (CSc.), v r. 1988 sa habilitoval na docenta, v r. 1991 získal titul ThDr. a v r. 2002 bol inaugurovaný na profesora.

V r. 1984 – 1989 bol pracovníkom Pravoslávnej bohosloveckej fakulty v Prešove, kde v r. 1984 - 1989 zastával funkciu vedúceho Katedry systematického bohoslovía. V r. 1989 - 1997 bol zamestnancom Pravoslávnej bohosloveckej fakulty v Prešove UPJŠ Košice a vedúcim Katedry systematického bohoslovía. V r. 1997 - 2003 bol pracovníkom Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove vo funkcii vedúceho Katedry systematického bohoslovía a súčasne prorektorom Prešovskej univerzity v Prešove pre vzdelávanie. V r. 2003 – 2004 pôsobil na Prešovskej univerzite v Prešove, na Fakulte humanitných a prírodných vied, kde bol vedúcim Katedry dejín. Od r. 2004 až dodnes pracuje na Prešovskej univerzite v Prešove, na Filozofickej fakulte, kde bol v r. 2004 – 2005 vedúcim Katedry dejepisu, v r. 2005 – 2007 vedúcim Katedry pravekých, starovekých a cirkevných dejín a v r. 2007 – 2009 vedúcim Katedry najstarších dejín a dejín religii. V r. 2007 – 2008 bol prodekanom pre rozvoj a akreditáciu Filozofickej fakulty PU.

Treba uviesť aj tú skutočnosť, že Prof. Imrich Belejkanič pôsobil

v rokoch 1987 – 1999 aj ako riaditeľ Prešovskej pravoslávnej eparchie, a to v období, kedy sa vyriešili majetkové spory s Gréckokatolíckou cirkvou. Vďaka jeho činnosti sú dnes zachované budovy v Prešove – Arcibiskupský úrad, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, Seminár, a tak isto budova na Hlavnej ulici. Mnohé nové chrámy vybudované v Prešovskej eparchii boli realizované vďaka jeho činnosti. Tak isto bol pod jeho vedením zriadený Detský domov sv. NIKOLAJA v Medzilaborciach. Treba uviesť, že otec Imrich vykonal v Prešovskej eparchii neoceniteľné dielo, za čo mu patrí vďaka.

V súčasnosti je pracovníkom Inštitútu histórie, členom Katedry najstarších, stredovekých a rannonovovekých dejín. V r. 2002 – 2005 bol členom komisie č. 12 pre vedy o spoločnosti (filozofia, sociológia, politológia, teológia) Vedeckej agentúry SR VEGA. Bol členom viacerých vedeckých rád Prešovskej univerzity. V súčasnosti je členom redakčných rád vedeckých a odborných periodík, členom redakčnej rady nášho mesačníka Prameň (pozn. Redakcie), členom Slovenskej byzantologickej spoločnosti a Slovenskej spoločnosti pre štúdium náboženstiev pri SAV Bratislava.

Vo vedeckom výskume sa venuje cirkevným dejinám so zameraním

na dejiny Byzancie a byzantológiu. V rámci riešenia projektu Byzantská tradícia v kontexte európskej civilizácie, kde bol vedúcim projektu, zdôvodnil vplyv byzantského kultúrneho dedičstva na formovanie sa stredovekej kresťanskej európskej civilizácie. Jeho ďalší vedecký výskum v oblasti byzantských dejín je zameraný na štúdium palamizmu XIV. storočia, kedy došlo k stretu dvoch myšlienkových prúdov, byzantskej spirituality a západného racionalizmu, v pohľade na formovanie sa etického a kultúrneho rozvoja vtedajšej európskej spoločnosti. Výsledkom tohto bádania sú výstupy v rámci projektu Palamizmus – teologický, filozofický, spoločensko-politický, historický, kultúrny a umelecký fenomén Byzancie a jeho vplyv na slovanské prostredie. Okrem toho sa venuje výskumu cirkevných dejín a dejín religii. Pod jeho vedením bol na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity kreovaný nový študijný program Dejiny religii v rámci študijného odboru religionistika, ktorého fundament tvoria tri svetové monoteistické náboženstva: judaizmus, kresťanstvo a islam. V rámci pedagogickej činnosti sa venuje výučbe týchto disciplín: dejiny staroveku, staroveké náboženstvá, Islam, Byzancia a Európa v dejinách, byzantológia a disciplíny v oblasti študijného programu dejiny religii.

My v Košiciach však otcovi Imrichovi ďakujeme predovšetkým za výstavbu nového chrámu. Nebyť jeho úsiliu s otcom Vladimírom Spiššák, asi ťažko by sme realizovali výstavbu, ktorá je dnes už reálnym sakrálnym objektom – katedrálom chrámom.

Otcovi Imrichovi ďakujeme za jeho úsilie, prajeme mu pevné zdravie, aby ho Pán Boh ochraňoval na „Mnohaja i blahaja lita“.

Duchovenstvo a veriaci košického katedrálneho chrámu.

S práním všetkého dobrého, vyprosujúc pevné zdravie, hojnosť Božích milostí, Božie požehnanie na každom kroku života, sa pripája Redakcia mesačníka PRAMEŇ.

DAR NA PRAMEŇ - Úprimné poďakovanie patrí bratovi Antonovi ŠTEFANOVI z Ložina, ktorý prispel sumou 50,- EUR na náš mesačník Prameň. Nech Hospodin Boh požehná stredného darcu Svojimi hojnými milosťami na Mnohaja i blahaja lita!

Vedenie Úradu eparchiálnej rady Michalovsko – košickej pravoslávnej eparchie v Michalovciach a Pravoslávna cirkevná obec v Nižnej Rybnici si **Vás dovoľujú pozvať**

na celoeparchiálne duchovné slávnosti, konané v česť ZOSNUTIA PRESVÄTEJ BOHORODIČKY

pred kópiou divotvornej klokočovskej ikony Matky Božej v Nižnej Rybnici.

Tieto slávnosti sa uskutočnia

v dňoch 17. – 18. AUGUSTA 2013

za účasti Jeho Vysokopreosvietenosti vладыky Juraja, duchovenstva a veriacych michalovsko - košickej eparchie.

PROGRAM CELOEPARCHIÁLNYCH SLÁVNOSTÍ:

Sobota 17. 08. 2013

17: 45 hod. Prívitanie vладыky Juraja

18: 00 hod. Vsenočné bdenie

21: 00 hod. Jelepomazanie – pomazanie chorých

23: 00 hod. Akafist k spravodlivým rodičom Presvätej Bohorodičky Joachimovi a Anne

00: 00 hod. Kánon a modlitby k sv. prijímaniu

Nedeľa 18. 08. 2013

01: 00 hod. Akafist k Zosnutiu Presvätej Bohorodičky

02: 00 hod. Molebny a panychidy

03: 00 hod. Mariánske piesne

04: 00 hod. Paraklis k Presvätej Bohorodičke

05: 00 hod. Časy

06: 00 hod. Prvá sv. liturgia

08: 00 hod. Prívitanie pútnikov

08: 30 hod. Prívitanie vладыky Juraja

09: 00 hod. Slávnostná archijerejská liturgia

Presvjataja Bohorodice spasi nas!

РУССКАЯ ПРАВОСЛАВНАЯ ЦЕРКОВЬ
ОФИЦИАЛЬНЫЙ САЙТ ОТДЕЛА ВНЕШНИХ ЦЕРКОВНЫХ СВЯЗЕЙ

Michalovsko-košická pravoslávna eparchia
v Michalovciach
Oficiálna informačná web stránka

www.mkpe.sk

PANAGIA

web Plisijnej pravoslávnej
cirkevnej obce pri
Skíte Ctihodného Ptojsaja Uhrina
Zenplin

NOVÝ KLOKOČOV - Webová stránka PCO Nižná Rybnica

PRAMEŇ

PRAMEŇ - mesačník Michalovsko - košickej pravoslávnej eparchie. **Vydáva:** Eparchiálna rada Michalovsko - košickej pravoslávnej eparchie v Michalovciach. **Šéfredaktor:** Bc. Dušan Tomko. **Členovia redakčnej rady:** prof. ThDr. Imrich Belejkanič, CSc., Mgr. Pavol Novák. **Grafická úprava:** Mgr. Marcel Lobo. **Tlač:** Tlačiareň svidnícka, s.r.o., čat. Nebiljaka 121/18, 08901 Svidník. Vychádza v náklade 500 kusov. Uzáverka príspevkov a fotografií je k 6. dňu v mesiaci. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Za názory a postoje autorov príspevkov redakcia nezodpovedá. **Adresa redakcie:** PRAMEŇ, Úrad eparchiálnej rady, Duklianska 16, 071 01 Michalovce, tel. č.056/64 24 156, fax 056/64 31 500, e-mail: redakciapramen@post.sk. Registrované Okresným úradom, oddelením regionálneho rozvoja, registračné číslo EV 3912/09. ISSN 1336 - 2747. **Informácie pre prispievateľov na cirkevný tlač:** Eparchiálna rada - tlačový účet, VÚB - Michalovce, č. ú. 1680340651/0200. **Distribúcia:** mesačník rozširuje vydavateľ a každý pravoslávny farský úrad Michalovsko - košickej pravoslávnej eparchie.